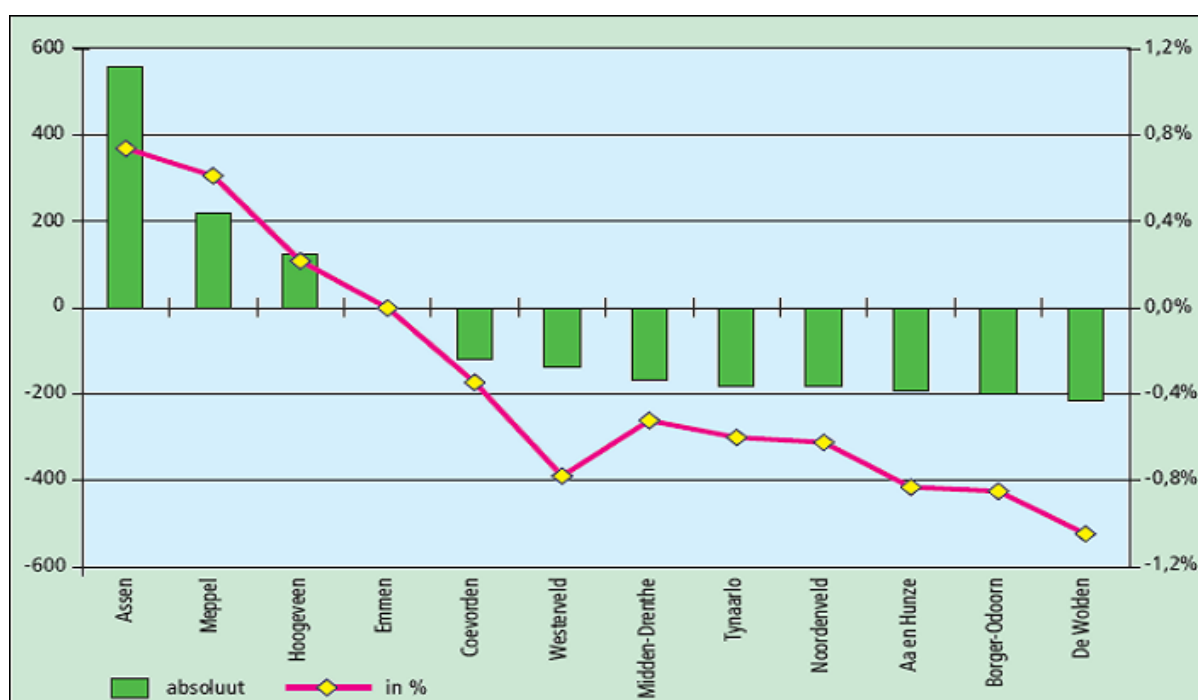

Bijlage 4 Trends en ontwikkelingen

De ontwikkelingen en trends die spelen in De Wolden zijn uitgangspunt voor verschillende beleidskeuzes. Met andere woorden, als uitgangspunt voor de visie signaleert de gemeente met welke belangrijke veranderingen zij zal worden geconfronteerd.

Vergrijzing en Krimp

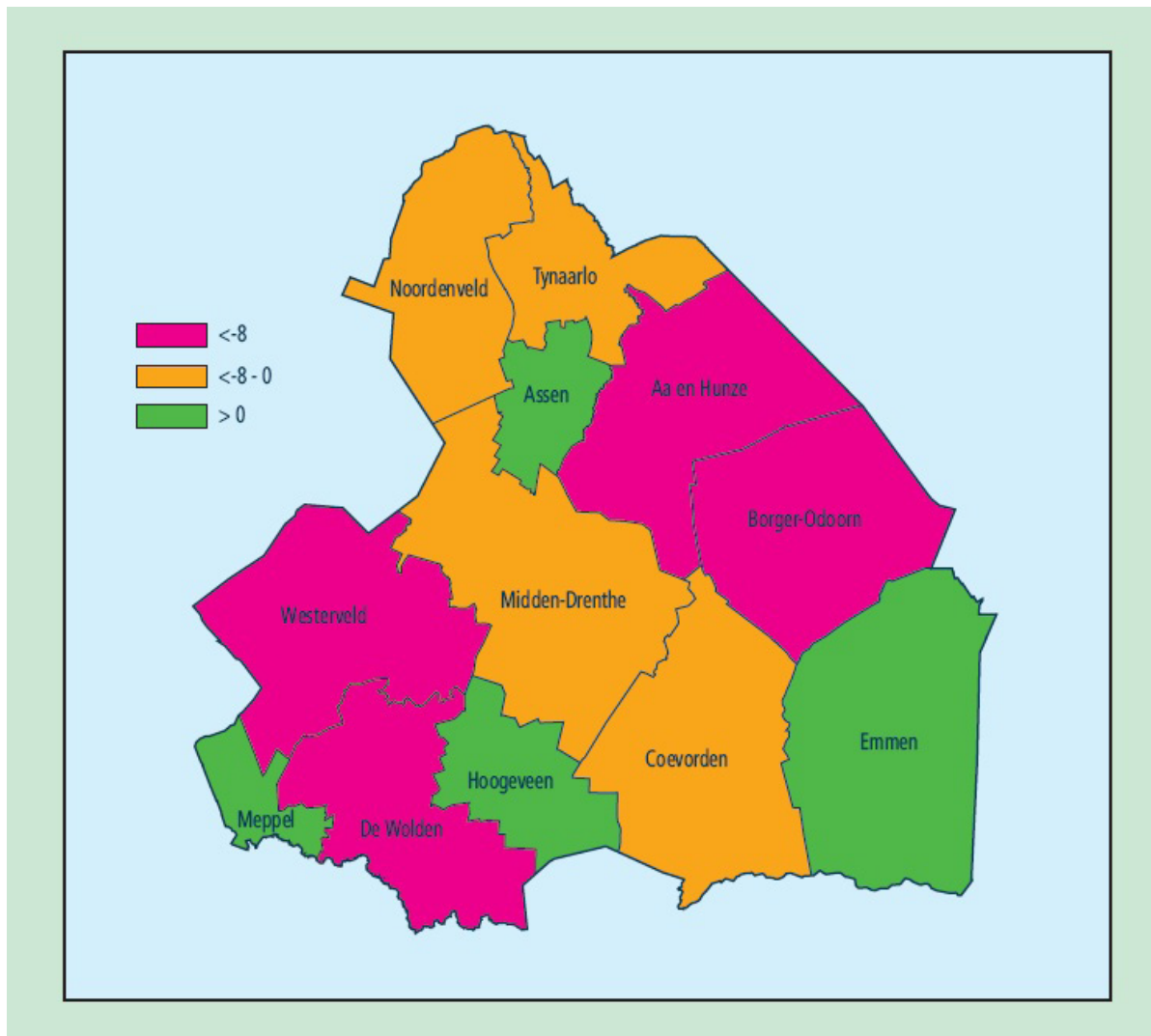
De gemeente De Wolden wordt geconfronteerd met een krimp van de bevolking; er treedt een structurele daling van de bevolking op. Volgens de prognose van de provincie Drenthe zal de omvang van de bevolking van De Wolden tussen 2009 en 2039 gemiddeld per jaar met ongeveer 1 % verminderen. In 2010 wonen er in 23.400 inwoners in De Wolden en in 2040 zijn dit nog 16.800. De absolute afname is 6.600 personen in de totale periode. Dit is 28%. In onderstaande figuren is ook te zien dat De Wolden de Drentse gemeente is waar de krimp het grootst zal zijn. De Wolden krijgt zowel te maken met een afname van het aantal geboorten als een negatief migratiesaldi. Door krimp kan woningleegstand ontstaan en kan de kwaliteit van de leefomgeving afnemen.

Figuur 17. Ontwikkeling bevolking Drentse gemeenten, absoluut en in percentages, gemiddeld per jaar in de periode 2009-2039 (bron: provincie Drenthe, 'Bevolkingsprognose XVII', augustus 2009).

Net als veel gemeenten in Nederland wordt De Wolden geconfronteerd met een vergrijzing van de bevolking. Het absolute aantal ouderen neemt toe. In 2010 is het aantal 65 plussers 4500. In 2040 zullen dit 6900 zijn. Met de afname van de totale bevolking in De Wolden is de toename percentageel nog groter, namelijk van 19% in 2010 naar 41% in 2040.

Het aantal huishoudens neemt af met 1520 van 9400 in 2010 naar 7880 in 2040. Dit is een afname van 16%. De samenstelling van de huishoudens verandert tevens. Het aantal alleenstaanden zal eerst absoluut gezien toenemen. Dit hangt samen met de vergrijzing en individualisering.

Figuur 18. Toename van het aantal inwoners per 1.000 van de gemiddelde bevolking in de periode 2010 - 2039.

De beleidsopgave voor de toekomst richt zich op het zeer zorgvuldig uitbreiden van het woningaanbod. Bouwen voor leegstand moet worden voorkomen. Bij nieuwbouw kan worden ingespeeld op de vraag van de toekomst: meer eenpersoonshuishoudens en meer ouderenhuisvesting. Diversiteit in woningbouw zoals gecombineerde woon-werk woningen en kangoeroewoningen bieden deze mogelijkheid.

Schaalvergroting in de voorzieningen

Een landelijke trend die consequenties heeft voor de leefbaarheid in de dorpen is de schaalvergroting in de voorzieningen. Kleine dorpscholen fuseren en worden brede scholen, waar kinderopvang, welzijn, peuterspeelplaats, bibliotheek en bijvoorbeeld de muziekschool worden gecombineerd. Door een verdere toename van de automobilititeit verliezen kleine dorpswinkels hun klanten aan de supermarkten in de grotere dorpen en de stad. Grotere bedrijven verhuizen naar stedelijke bedrijventerreinen met goede infrastructuur. In hoeverre kan en wil De Wolden de schaalvergroting in de voorzieningen sturen?

Landbouw

Het aantal landbouwbedrijven neemt in de gemeente, net als in heel Nederland, af. Er wordt een halvering van het aantal bedrijven verwacht in de komende 12 jaar.

De bedrijven die ook hun toekomst in de agrarische sector behouden, breiden sterk uit en nemen dus in omvang toe. Een tweede categorie bedrijven start een tweede tak in de recreatie, zorg of kleinschalige niet-agrarische bedrijvigheid. Deze verbreding komt ten goede aan de vitaliteit van het landelijk gebied. Een derde categorie stopt met de agrarische bedrijfsvoering. Hierbij wordt veel gebruik gemaakt van de "Ruimte voor Ruimte"-regeling. De regeling biedt de mogelijkheid om agrarische gebouwen te slopen en in ruil daarvoor een woning terug te bouwen, waardoor een kwaliteitsslag in het landelijk gebied wordt behaald. Er zijn steeds meer mogelijkheden voor verandering van functie in de voormalige boerderijen. Wonen, kleinschalige recreatie en kleinschalige bedrijven worden verweven met het landelijk gebied.

De schaalvergroting leidt tot een ruimtelijke beleidsopgave. Tot welke grootte kunnen de bedrijven groeien, hoe groot mag een bouwperceel worden en hoe kan deze groei worden ingepast in de diverse landschapstypen?

Bij verbreding van functies speelt de opgave of deze ontwikkeling past naast schaalvergroting. Hebben de bedrijven 'last' van elkaar of kunnen ze naast elkaar hun bedrijfsvoering uitvoeren. Hoe groot mag de tweede tak worden? Kan dit een hoofdtek worden? En gelden in alle landschappen dezelfde randvoorwaarden voor deze ontwikkeling?

Wonen in het buitengebied

De ontwikkeling van de stoppende bedrijven betekent in principe dat de functie wonen toeneemt in het buitengebied. In de boerderijen wordt 'mooi buiten' gewoond, vaak hobbymatig geboerd en het landschap wordt beheerd door de eigenaar. Is deze ontwikkeling gewenst? Het is in elk geval een middel om lege bedrijfsgebouwen op het platteland te voorkomen. De kans op verpaupering van het landelijk gebied wordt daarmee verminderd.

Natuur

Naast verandering in de landbouw breidt de natuur steeds meer uit. De robuuste verbinding tussen de Sallandse Heuvelrug en het Drents Plateau loopt door de gemeente. De verbinding is in ontwikkeling en zal de komende jaren worden begrensd. Het dal van de Reest is een gebied met bijzondere natuurwaarden. Vanuit de ontwikkeling van een ecologische hoofdstructuur worden steeds meer gronden door natuurorganisaties opgekocht en ingericht als natuur.

De uitbreiding van het areaal natuur komt ten goede aan de biodiversiteit en levert een mooi landschappelijke beeld op, maar brengt de volgende beleidsopgave met zich mee. In hoeverre kan deze natuurontwikkeling worden gecombineerd met recreatieve functies en landbouwkundige ontwikkelingen?

Buiten de gemeente liggen de Natura 2000-gebieden het Dwingelderveld, Havelte-Oost en de Wieden. Deze gebieden worden beschermd door middel van een externe werking van (significant) negatieve effecten in de omgeving. Bij bijvoorbeeld uitbreiding van landbouwbedrijven moeten deze mogelijke negatieve effecten worden onderzocht en zoveel mogelijk uitgesloten.

De Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt omgezet in een landelijke EHS. Dit betekent dat voor de gronden die onderdeel zijn van de EHS in alle provincies een identieke bescherming geldt. De EHS moet biodiversiteit en duurzame natuurkwaliteit waarborgen. Binnen de EHS zijn ruimtelijke ingrepen in principe niet toegestaan.

Bij ontwikkelingen nabij de Natura 2000-gebieden moet een natuurbeschermingswetvergunning worden aangevraagd. De beleidskeuzes voor deze gebieden wordt gemaakt in de beheersgebieden die momenteel worden opgesteld.

Klimaatverandering

Klimaatverandering leidt tot meer extreme buien, waardoor ook het waterbeleid in verandering is. De beken hebben door de toenemende afvoer meer ruimte nodig en het waterbeleid van de 21ste eeuw geeft aan: eerst vasthouden, dan bergen en daarna pas afvoeren. Voor het vasthouden van water op de hogere gebieden is meer ruimte voor het water nodig.

Het veranderende waterbeleid vraagt om een goede afstemming met het waterschap over ruimtelijke ontwikkelingen. Het vertalen van het nee-tenzij beleid uit het waterplan De Wolden 2008-2012 behoort tot een beleidsopgave.

Recreatie

De Wolden is een aantrekkelijke omgeving, goed ontsloten voor wandelaars en fietsers. De Wolden heeft potentie op het gebied van recreatie en toerisme. Toerisme is een belangrijke banenmotor en daar waar traditionele sectoren als de landbouw en industrie, maar ook bouwnijverheid terrein hebben verloren, is het toerisme een van de weinige commerciële bedrijfstakken waar nog groei in zit. De recreatieve voorzieningen zijn grotendeels kleinschalig en lopen uiteen van boerengolf, een minicamping en een ijsboerderij. Grootschalige voorzieningen komen beperkt voor zoals bungalowparken en kampeerterrinen. Een trend in de recreatie en toerisme is de behoefte aan kwaliteit en comfort. De vraag naar bungalowvakanties in eigen land stijgt. Een andere trend, aansluitend op de vergrijzing, is het combineren van toerisme en zorg.

In het buitengebied van De Wolden is ook de trend zichtbaar dat het aantal paarden in de weilanden toeneemt. Het gebied De Wolden is bekend om zijn goede kwaliteit koeien en paarden. Een Concours Hippique in het gebied versterkt de naam van De Wolden als paardengebied. Dit kan aangegrepen worden door ondernemers en door de gemeente om het toerisme een nieuwe impuls te geven.

In De Wolden ligt een opgave op het gebied van de kleinschalige voorzieningen. Waar liggen de kansen voor deze sector? Zijn er voor deze voorzieningen voldoende uitbreidingsmogelijkheden? Kunnen uitbreidingen overal plaatsvinden of gelden per gebied verschillende randvoorwaarden. Het aanbod van grootschalige voorzieningen kan worden vergroot. De beleidsopgave richt zich de keuze voor gebieden waar de meeste kansen liggen.